

СЕКЦІЯ 7

ПРАВОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ: ВИКЛИКИ ОНОВЛЕННЯ ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Наталя Горбова, к.п.н., доцент,
доцент кафедри менеджменту та публічного адміністрування
Таврійський державний агротехнологічний університет ім. Дмитра Моторного,
м. Запоріжжя, Україна

ПРАВОВІ НАСЛІДКИ СКАСУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Актуальність дослідження. Прийняття Закону України №4196-IX від 9 січня 2025 року, що передбачає повне скасування Господарського кодексу України, стало знаковою подією у правовій системі держави та ініціювало глибоку трансформацію законодавчого поля регулювання підприємницької діяльності. В умовах євроінтеграційних процесів, економічної нестабільності та війни постає нагальна потреба у створенні гармонізованого, ефективного та передбачуваного нормативного середовища для бізнесу.

Водночас такі зміни несуть не лише потенційні переваги у вигляді спрощення регулювання та усунення дублювання норм, а й численні виклики: правову невизначеність, ризики втрати унікальних правових механізмів та додаткове навантаження на підприємства. Це зумовлює необхідність всебічного аналізу нових підходів до правового статусу суб'єктів господарювання, трансформації державних підприємств і запровадження класифікації бізнесу за європейськими критеріями.

Таким чином, дослідження правових наслідків ліквідації Господарського кодексу є надзвичайно актуальним і спрямоване на пошук оптимальних моделей правового регулювання господарських відносин у нових реаліях.

У результаті цього нормативного нововведення відбулися істотні зміни у визначенні підприємницької діяльності. Закон запроваджує чітке розмежування між комерційною (прибутковою) та некомерційною (неприбутковою) діяльністю. Це, зокрема, дозволяє точніше ідентифікувати статус суб'єкта господарювання, встановлюючи критерії його правового регулювання.

Новелами є і зміни у класифікації суб'єктів господарювання за розміром: до мікропідприємництва віднесено юридичних або фізичних осіб, у яких працює не більше 10 осіб і річний дохід не перевищує 2 млн євро; до малого підприємництва – до 50 працівників і дохід до 10 млн євро; до середнього – до 250 працівників із доходом до 50 млн євро; до великого – понад 250 працівників і дохід понад 50 млн євро.

Таке структуроване групування дає змогу точніше визначити правила оподаткування, звітності та регуляторного нагляду, відповідно до розміру

підприємства.

Окрему увагу приділено питанню реорганізації та трансформації державних і комунальних підприємств. Закон передбачає можливість їх ліквідації або перетворення в товариства з обмеженою відповідальністю чи акціонерні товариства. 100% корпоративних прав новоутворених компаній належатимуть відповідно державі або органам місцевого самоврядування. Зазначене положення створює передумови для більш прозорого управління активами, зменшення корупційних ризиків та ефективнішого функціонування публічного сектору.

Ще одним важливим інститутом, який детально врегульовано новим законом, є об'єднання юридичних осіб. Закон дозволяє створення асоціацій, корпорацій, консорціумів і концернів із метою координації діяльності, впровадження інновацій і реалізації спільних проєктів. Такі об'єднання надають підприємствам гнучкість у стратегічному плануванні, дозволяючи їм реагувати на виклики ринку консолідовано.

Однак повне скасування Господарського кодексу несе і ризики, зокрема:

- правову невизначеність, оскільки деякі унікальні норми ГКУ не дублюються в інших актах (наприклад, стаття 232 щодо строку нарахування штрафних санкцій);

- потребу у зміні організаційно-правової форми для низки підприємств, що передбачає додаткові витрати та часові ресурси;

- загрозу правової нестабільності в умовах війни, коли господарська система держави й так зазнає сильного навантаження.

Наслідком змін має стати спрощення ведення підприємницької діяльності, підвищення ефективності державного управління та створення єдиного правового поля для бізнесу.

Висновки. Незважаючи на ризики, реформа демонструє системний підхід до оновлення правового середовища господарювання в Україні. Вона має потенціал для створення більш конкурентного бізнес-клімату, прозорої моделі державної власності та вдосконаленої системи господарського права.

Список використаних джерел

1. Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб : Закон України від 20 груд. 2023 р. № 4196-IX // *Відомості Верховної Ради України*. – 2024. – № 3. – Ст. 12.
2. Господарський кодекс України : Кодекс України від 16 січ. 2003 р. № 436-IV // *Відомості Верховної Ради України*. – 2003. – № 18–22. – Ст. 144.
3. Цивільний кодекс України : Кодекс України від 16 січ. 2003 р. № 435-IV // *Відомості Верховної Ради України*. – 2003. – № 40–44. – Ст. 356.
4. Мінекономіки: Що зміниться для бізнесу з набуттям чинності Закону № 4196-IX? [Електронний ресурс] / Міністерство економіки України. – Режим доступу: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=f8c8a03e-5cd0-4e10-9fdd-e6b9be66e6c3>
5. Висоцький В. Перехід до єдиного кодексу: що означає скасування ГКУ для бізнесу // *Юридична практика*. – 2024. – № 6. – С. 5–9.
6. Горбова Н., Костів І., Кузьменко О. Договірне право: укладання, виконання та припинення цивільних договорів // *Актуальні питання у сучасній науці*. – 2024. – С. 495–508.